

CERTIFIERAD
FN-SKOLA

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Aktion FN för jämställdhet

lärmaterial

INNEHÅLL

Presentation – <i>10 fakta om jämställdhet och kroppslig integritet</i>	5
Fördjupningsuppgift – Jämställdhet, mål nr 5	5
<i>10 fakta om jämställdhet och kroppslig integritet</i> – talarmanus	6
Filmvisning och diskussion – <i>Kvinnors makt i världshistorien</i>	8
Kortfilm och diskussion – <i>Barnbrudar i Libanon</i>	10
Fördjupningsuppgift – Insändare	11
Kortfilm – <i>Ana 14 år</i>	12
Fördjupningsuppgift – Barnäktenskap i Sverige	14
Fyra hörn + rollspel om attityder och traditioner	15
Fördjupningsuppgift – Lev dig in i olika roller	19
Filmvisning och diskussion – <i>Amerikas borgifta barn</i>	21
Fördjupning – faktorer	22
TEDx Talks and discussion – <i>A survivor's plea to end child marriage</i>	23
Filmvisning och diskussion – <i>Slalom</i>	25
Fördjupning – Kvinnokonventionen	27
Globala målen i videoklipp	29
Tips på utbildningsmaterial: Grundkurs i kvinnors rättigheter	31
Sexuellt våld i krig och konflikt – två tips för klassrummet	32
AKTION FN för jämställdhet – lärarmaterial	33
AKTION FN för jämställdhet - koppling till Lgy 11	35

AKTION FN

Aktion FN skapar kompetens och engagemang för globala frågor. Inför fyra internationella FN-dagar per läsår skickas Aktion FN-paket till lärare och elever. Lärarna får bland annat färdiga lektioner med en rad tips på övningar och material. Eleverna får redskap för att genomföra en aktion för en global fråga. Aktion FN erbjuder på så vis alla FN-skolor att under en och samma vecka agera gemensamt för en bättre värld. Välkommen att vara med, en annan värld är möjlig!

Aktion FN läsåret 2021/22

För globala målen (FN-dagen)	v. 42	skickas ut v. 38
För mänskliga rättigheter (MR-dagen)	v. 49	skickas ut v. 46
För jämställdhet (Kvinnodagen)	v. 10-11	skickas ut v. 6
För en bättre värld	v. 19	skickas ut v. 14

Aktion FN för jämställdhet

Den 8 mars uppmärksammas internationella kvinnodagen världen över. I San Francisco genomdrevs 1945 ett internationellt avtal som fastslog att jämställdhet mellan män och kvinnor är en grundläggande mänsklig rättighet. FN har också fastställt att jämställdhet är en förutsättning för att vi ska kunna nå en hållbar och fredlig utveckling i världen, och mål 5 i Agenda 2030 behandlar jämställdhet. Men det är lång väg kvar. Utmaningen består i att skynda på denna viktiga utveckling som går alldeles för långsamt.

Trots att jämställdhet är en mänsklig rättighet har vi idag långt till en jämställd värld. Varje dag nekas flickor skolgång, tvingas in i barnäktenskap, utsätts för könsstympning, våld och övergrepp. Covid 19-pandemin har dessutom förvärrat situationen för flickor och kvinnor. Att satsa på jämställdhet är en förutsättning för att säkerställa allas lika rätt till de mänskliga rättigheterna och är även ett av de viktigaste verktygen för att uppnå en inkluderande, fredlig och hållbar utveckling.

Enligt Jämställdhetsmyndighetens senaste rapport¹ har unga män mer stereotypa föreställningar om kön än andra grupper. T.ex. instämmer 43 procent av män i åldern 16-24 helt eller delvis i att män är bättre chefer än kvinnor. Även på andra områden finns tecken på att män som växer upp idag är mindre jämställda än tidigare generationer. Den bild som framträder är djupt oroande. Bara tillsammans med dagens unga kan utvecklingen mot ett jämställt samhälle fortsätta.

¹ <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/files/2021/01/Uppfoljning-av-delmal-1-rapport-2021-1-1.pdf>

Eleverna uppmanas i denna aktion att uppmärksamma vikten av kroppslig integritet och stå upp för rätten att få bestämma över sin egen kropp. Aktionen lyfter projektet Flicka som ett exempel på hur FN arbetar för att stärka flickor och kvinnors rättigheter.

I lärardelen presenteras lektionsmaterial som inspiration till er undervisning, bland annat PowerPoint-presentationer med talarmanus och diskussionsfrågor, dokumentärer, övningar, radioprogram och tips på fördjupningsuppgifter och fördjupningsmaterial.

Frågor? Kontakta skolenheten via: <https://fn.se/om-oss/organisation/personal/>

AKTION FN för jämställdhet

Föreläsning: *10 fakta om jämställdhet och kroppslig integritet*

Syfte

Att ge ökad kunskap om jämställdhet och SRHR (Sexuell och Reproductiv Hälsa och Rättigheter) samt insatser som idag görs för ett mer jämställt samhälle och för säkerställa SRHR för alla.

För koppling till Lgy 11, se s. 35 ff. i detta häfte.

Koppling till Globala målen:

5.1, 5.2, 5.3, 5.6

Material

PowerPoint med talarmanus och diskussionsfrågor, finns på portalen för FN-skolor: www.fn.se/portalen, lösenord: *indien*

Tid

C:a 40 minuter.

Tips!

På portalen finns även en mer omfattande presentation om FN:s arbete för jämställdhet genom bland annat Kvinnokonventionen och resolution 1325.

Fördjupningsuppgift: Jämställdhet, mål nummer 5

Låt eleverna fördjupa sig i det femte globala målet, att uppnå jämställdhet.

Uppgiften presenteras på globalamalen.se:

<https://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/jamstallldhet-mal-nummer-5/>

AKTION FN för jämställdhet

10 fakta om jämställdhet och kroppslig integritet – talarmanus

Presentera gärna dessa fakta för eleverna med hjälp av bildspelet som finns på portalen.

1. **Jämställdhet** handlar om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Området omfattar bland annat frågor som makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete och fysisk integritet. Jämställdhet handlar inte bara om jämn könsfördelning utan också om att uppmärksamma attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar livsvillkoren för kvinnor och män inom samhällets olika områden.²
2. **Trots att jämställdhet är en mänsklig rättighet är det långt ifrån självklart.** Varje dag nekas flickor skolgång, tvingas in i barnäktenskap, utsätts för könsstympning, våld och övergrepp. Inget land i världen har uppnått jämställdhet mellan könen, vare sig ekonomiskt, politiskt eller socialt. Flickor och kvinnor är överrepresenterade bland jordens allra fattigaste. Färre kvinnor än män äger land och egendom och många kvinnor saknar helt egen försörjningsmöjlighet.
3. **SRHR är en förkortning för Sexuell och Reproductiv Hälsa och Rättigheter.** Det handlar bland annat om att garantera tillgången till hälsovård, mödravård, säkra aborter och preventivmedel. Fokus inom SRHR har ändrats gradvis under åren, från befolkningsminskning till att sätta individuella rättigheter och hälsa i centrum. I och med det har kvinnans rätt att själv bestämma om, när och hur ofta hon föder barn, och förhindrandet av oönskade graviditeter, lyfts. Rätten till abort, sexualundervisning och mödravård har blivit allt viktigare frågor inom området.
4. **Jämställdhet är en förutsättning för att säkerställa SRHR för alla.** De normer och förväntningar som är förknippade med kön återskapas inom samhällets sociala strukturer och begränsar i många länder särskilt kvinnors möjligheter. Det kan handla om att besluta om, när, och med vem en ska ha sex, att få ta del av högre utbildning och arbeta utanför hemmet. Samma normer leder till socialt tryck på män att visa sig fertila och ta onödiga risker. Utan jämställdhet mellan könen, och förståelse för de normer som styr, är det svårt att säkerställa de sexuella och reproduktiva rättigheterna fullt ut.
5. **I Sverige finns en lång tradition av att arbeta med jämställdhet.** Ända sedan 1970-talet har frågorna om jämställdhet varit viktiga i samhällsdebatten. 2018 inrättades Jämställdhetsmyndigheten som har ett särskilt uppdrag att bidra till ett

² Ibland förväxlas *jämställdhet* med det närliggande ordet *jämlikhet*, vilket betyder att vara lika i rättigheter och inkluderar fler aspekter än förhållandet mellan könen, exempelvis lika rättigheter oavsett etniskt ursprung, religion, eller språk, m.fl.

effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Utöver det var Sverige det första landet i världen att bedriva en feministisk utrikespolitik. Sverige har även ratificerat FN:s konvention om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW) vilken trädde i kraft 1981.

6. **2015 antog världens länder Agenda 2030 för hållbar utveckling.** Agendan som består av 17 globala mål är en universell plan för de förändringar som måste göras för att åstadkomma en hållbar, jämställd, jämlik, rättvis och säker värld utan fattigdom för alla, oavsett vem du är eller var i världen du bor.
7. **De globala målen innehåller flera tydliga åtaganden för jämställdhet** och för att stärka alla kvinnors och flickors egenmakt. Jämställdhet är en övergripande princip i hela agendan och ses både som ett mål i sig och som en förutsättning för att nå alla andra mål i agendan. Mål 5 i Agenda 2030 handlar om att motverka diskriminering av kvinnor, förbättra kvinnors levnadsvillkor samt bidra till fred och utveckling. I delmålen står det också att skadliga sedvänjor så som barnäktenskap, tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning ska ha försvunnit innan år 2030. Att satsa på jämställdhet är ett av de bästa sätten att bekämpa fattigdom och skapa utveckling. När flickor och kvinnor får tillgång till utbildning och stöd, så påverkas samhället i en positiv riktning. För alla.
8. **FN:s befolkningsfond, UNFPA, arbetar med att säkerställa tillgången till SRHR** både långsiktigt och där akuta behov uppstår. I konflikter och katastrofer försämras tillgången till SRHR. Tillgången till hälsovård drabbas hårt när vägar inte längre är säkra, när vårdpersonal måste fly och när mottagningar förstörs. UNFPA arbetar för att människor på flykt ska få vård under graviditet och förlossning. De distribuerar preventivmedel och sanitetsprodukter samt ser till att flickor och kvinnor i flyktingläger får hälsovård.
9. **Svenska FN-förbundet vill med projekt Flicka** öka kunskapen om utsatta flickors situation i världen och stödja utvalda FN-projekt som stärker flickors rättigheter och möjligheter. Projektets fokus är att stoppa kvinnlig könsstympning liksom barn- och tvångsäktenskap. Projektet drivs tillsammans med FN:s befolkningsfond UNFPA sedan 2011 och är verksamt i norra Etiopien. Se fn.se/flicka
10. **År 2021 lanserade UNFPA en rapport med titeln *My Body is My Own*** om vikten av att var och en har rätt att bestämma över sin egen kropp. Enligt rapporten åtnjuter världens kvinnor endast 75% av de mänskliga rättigheterna som män gör och att endast 55% av kvinnor och flickor får ta beslut över sin egen kropp. Rapporten finns att läsa här: <https://esaro.unfpa.org/en/publications/my-body-my-own> . Se filmen What is Bodily Autonomy som tillhör rapporten: <https://www.youtube.com/watch?v=TdFz6FiZ2bs>

AKTION FN för jämställdhet

Filmvisning och diskussion - *Kvinnors makt i världshistorien*

Syfte

Syftet med den här uppgiften är att ge en historisk överblick över jämställdhetsutvecklingen genom åren världen över, där kvinnors roll i historien tydliggörs tillsammans med information om patriarkatets ursprung, om kvinnors makt och hur och varför kvinnors status minskade samtidigt som mänskligheten i stort blev rikare.

För koppling till Lgy 11, se s. 35 ff. i detta häfte.

Koppling till Globala målen:

5.1, 5.5

Material

Möjlighet att visa programmet som finns här: <https://urplay.se/program/193170-kvinnors-makt-i-varldshistorien-civilisation> för eleverna. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna göra uppgift 4.

Om programmet

Amanda Foreman reser i Turkiet, Sibirien och Grekland och berättar om kvinnors historia i tidiga bosättningar som Mesopotamien och det antika Grekland. Det handlar om patriarkatets ursprung, om kvinnors makt och hur och varför kvinnors status minskade samtidigt som mänskligheten i stort blev rikare. Foreman undersöker världens första lagar stiftade i Mesopotamien. Här behandlas frågor om skilsmässa, abort och användande av slöja. Vi får också höra om extraordinära kvinnor i historien som Enheduanna, världens första till namnet kända författare och Hatshepsut, farao i det antika Egypten.

Tid

Dokumentären är 58:38 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. **Vid ont om tid:** ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/193170-kvinnors-makt-i-varldshistorien-civilisation>.

Be därefter eleverna att diskutera följande frågor/lösa uppgiften i mindre grupper:

1. **Varför tror ni att kvinnor under vissa delar av historien utesluts eller marginaliseras?**
2. Jämställdhet innebär att män och kvinnor skall ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Programmet synliggör utvecklingen av kvinnors rättigheter under åren, men visar även att kvinnors rättigheter på många platser runt om i världen ser olika ut. **Varför tror ni att kvinnors rättigheter och förutsättningar ser olika ut på olika platser i världen?**
3. **Vilka av er hade hört talas om Enheduanna och Hatschepsut innan ni såg programmet? Om ja, i vilket sammanhang?**
4. **Uppgift:** Välj varsin kvinna från hemsidan Biography Online och presentera hen för varandra.
<https://www.biographyonline.net/people/women-who-changed-world.html>

AKTION FN för jämställdhet

Kortfilm och diskussion – *Barnbrudar i Libanon*

Syfte

I Libanon förekommer barnäktenskap och de som främst utsätts är unga flickor. Den grupp som drabbas mest är syriska flyktingar. Denna uppgift syftar till att belysa barnäktenskap samt att ge eleverna en möjlighet att förstå vikten av att få berätta sin egna historia

För koppling till Lgy11, se s. 35 ff. i detta häfte.

Koppling till Globala målen:

1.2

4.1

5.1, 5.2, 5.3, 5.4

16.2

Material

Möjlighet att se programmet *Barnbrudar i Libanon* (2017) som finns här:

<https://urplay.se/program/202614-barn-till-salu-barnbrudar-i-libanon>. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling.

Tid

Filmen är 5 min + tid för diskussion och fördjupning.

Om programmet

Barnäktenskap är vanligt i Libanon bland unga flickor som flytt kriget i Syrien. Att tvingas att gifta sig med en äldre man anses nödvändigt för att familjen skall klara av att försörja sig. I dessa äktenskap är misshandel och sexuellt våld inte ovanligt. Som en del av serien barn till salu så får vi höra två unga flickor – Noor och Karam berätta om sina upplevelser kring barnäktenskap.

Instruktioner

Visa *Barnbrudar i Libanon* (2017) och diskutera därefter följande frågor antingen i helklass eller i mindre grupper.

- Varför tror ni att Noor och Karam valde att dela med sig av sina berättelser?
- Hur tror ni att det kändes för Noor och Karam att få berätta sina upplevelser?
- Resonera kring varför det anses skamfyllt att skilja sig från sin man.
- Hur tror ni att utbildning kan motverka barnäktenskap? Vilka är det som skall utbildas?

- Varför tror ni att flickorna anses förstörda och vem tror ni anser detta? Hur bekämpar man dessa normer och tankesätt?

Tips för ytterligare information och fördjupning om ämnet

<https://plansverige.org/lander/libanon/>

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/det-ar-den-lyckligaste-dagen-i-mitt-liv>

<https://sverigesradio.se/artikel/7188518>

Fördjupning – insändare

Låt eleverna skriva en insändartext för att belysa vilka insatser de anser måste göras för att skydda unga flickor från barnäktenskap.

Ta upp ett eller flera av dessa perspektiv:

- Vad bör göras på global nivå?
- Vad bör göras på nationell nivå? Vilket ansvar bär stater?
- Vad bör göras på lokal nivå?
- Vad kan organisationer göra?
- Vad kan du som individ göra?

Påminn eleverna om att en framgångsrik insändare behöver:

Rubrik som tydligt säger vad insändaren handlar om.

Inledning som presenterar budskap.

Åsikter som förstärks med väl vald argumentation.

Förslag på lösning.

Uppmaning till andra, en slutsats eller en fråga.

Signering med namn eller signatur.

För ytterligare stöd och tips för att skriva insändare, se lektionstips på Mediekompass.se:

<https://www.mediekompass.se/lektionstips/trana-pa-insandare/>

AKTION FN för jämställdhet

Kortfilm – *Ana fyller 14*

Till dig som lärare

Kortfilmen *Ana fyller 14* är en mycket gripande film som handlar om barnäktenskap. Vi rekommenderar att du ser filmen själv innan du visar den för dina elever för att därefter kunna ta ställning till hur du vill utforma undervisningen med tanke på de elever du har i ditt klassrum.

Syfte

Att få inblick i problematiken med barnäktenskap.

För koppling till Lgy 11: se s. 35 ff. i detta häfte.

Koppling till Globala målen:

5.1, 5.2, 5.3, 5.4

Material

Möjlighet att se kortfilmen *Ana fyller 14*: <https://vimeo.com/78644932>. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling.

Tid

Filmen: 21 minuter + tid för diskussion.

Om kortfilmen

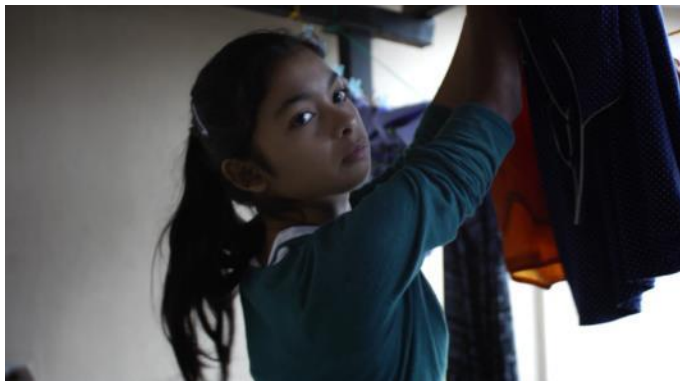
Ana fyller 14 handlar om Ana som bor i Guatemala med sin familj. Filmen tar upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet. Anas pappa är byggjobbare och hennes mamma städar hemma hos andra. Ana drömmer om att bli läkare men bara hennes bror får studera. På hennes 14:e födelsedag förstår Ana skillnaden mellan det hon skulle vilja göra och det som förväntas av henne. På ett intressant och gripande sätt tar filmen upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet.

Filmen är regisserad av Shari Sabel Strandmark.

Diskussionsfrågor (om tid finns: låt eleverna läsa delmålen till mål 3, 4, 5 och 10 innan de påbörjar diskussionen: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>):

Karaktererna

1. Hur porträtteras Ana i filmen? Vilka drömmar har hon? Hur ställer hon sig till sina föräldrars önskan? Vilken relation har hon till sin familj? Om du var Ana hur hade du uppfattat situationen?

2. Hur porträtteras pappan i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur resonerar han kring Anas framtid? Varför tycker han att det är viktigt att Ana gifter sig?
3. Hur porträtteras mamman i filmen? Vilken roll har hon i familjen? Hur resonerar hon kring Anas framtid? Vad är det hon lyfter fram som den viktigaste orsaken till varför Ana borde gifta sig?
4. Hur porträtteras brodern i filmen? Vilken relation har han till sin syster? Hur verkar han ställa sig till Anas blivande giftermål? Hur hade du uppfattat situationen om du var bror till Ana?
5. Hur porträtteras den blivande maken i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur verkar han uppfatta situationen?

Faktorer och samhället

1. Vilka tror du är de avgörande faktorerna till att Ana gifter sig?
2. Vilka förändringar hade behövt ske i Anas liv och i samhället för att hon inte skulle behöva gifta sig?
3. Upplever du att det i filmen går att se en möjlighet till förändring i samhället? I så fall – i vilken situation och varför? Vad tror du hade behövts för att denna förändring skulle göra Anas situation bättre?
4. Vem eller vilka samhällsaktörer tror du har störst möjlighet att påverka samhället?

Om det var jag?

5. Har du i ditt eget liv upplevt en situation där du hade en annan åsikt än någon annan i familjen om din egen eller någon annans framtid? Hur kändes det? Hur löste ni frågan?

Fördjupningsuppgift – Barnäktenskap i Sverige

Ta reda på mer om hur situationen ser ut gällande barnäktenskap i Sverige? Vad säger lagen? Läs gärna Svenska FN-förbundets debattartikel:

<https://fn.se/aktuellt/debattartiklar/fn-kraver-stopp-for-barnaktenskap/>

Ny lag januari 2019: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/barnaktenskapslagen-skarps>

Barnäktenskap drabbar barn i hela världen, Etiopien är ett av de värst drabbade områdena. FN-förbundets Flickainsamling stödjer ett projekt som FN:s befolkningsfond driver för att stärka flickors rättigheter och minska diskriminering av flickor, till exempel barnäktenskap och könsstympning. Projektet är mycket framgångsrikt och visar att det verkligen går att ändra traditioner som är skadliga för barn.

Läs mer om Flicka på: www.fn.se/flicka

AKTION FN för jämställdhet

Fyra hörn + rollspel om attityder och traditioner

Syfte

Denna övning syftar till att öka förståelsen för hur en kan arbeta för att förändra attityder och traditioner kopplade till könsstämpning, barnäktenskap och flickors rättigheter. Det går självfallet att göra detta på olika sätt i olika sammanhang. Övningen trycker särskilt på behovet av just lokalt engagemang och hur detta kan bidra till varaktig förändring.

För koppling till Lgy11 se s. 35 ff. i detta häfte.
Koppling till Globala målen:

3.1, 3.7

5.1, 5.2, 5.3, 5.5

16.1, 16.2

Material

Karaktärsbeskrivningar till rollspeldelen hittar du på s. 19.

Delar av materialet är hämtat från det pedagogiska material som tagits fram till Svenska FN-förbundets projekt Flicka. Hela materialet hittar du här:

<https://fn.se/wp-content/uploads/2020/02/Flicka-pedagogiska-ovningar.pdf>

Tid

Räkna med c:a 40-60 min sammantaget för delarna "Bakgrund", "Diskussion", "4-hörnsövning" och "Uppföljning", och c:a 30-40 min för "Fördjupning".

Instruktioner

Denna övning görs med fördel som en trestegsraket – med en inledande bakgrundsbeskrivning och diskussion, en uppföljande 4-hörnsövning och slutligen en fördjupande rollspelsuppgift.

Bakgrund – om könsstämpning och barnäktenskap

Kvinnlig könsstämpning innebär att någon skär bort eller skadar delar av en flickas könsorgan. Det sker oftast utan bedövning och på ett sätt som gör att risken är stor för infektioner. Det framtida sexuallivet blir smärtsamt och förlossningar ofta svåra med risk för dödlig utgång för både mamma och barn. Idag uppskattas runt 200 miljoner kvinnor och flickor världen över vara könsstämpade. Berätta för deltagarna att kvinnlig könsstämpning förekommer på många håll i världen. Det är vanligare på landsbygden i jämförelse med urbana områden.

Barnäktenskap försämrar flickors möjligheter till utbildning och god sexuell och reproduktiv hälsa. C:a 12 miljoner flickor gifts bort varje år världen över. Bortgifta flickor förlorar rätten till sin egen kropp och äktenskapet innebär ofta att de måste sluta skolan samt att de får fler barn under sin livstid än vad de själva vill. Förekomsten av barnäktenskap rotar sig i fattigdom och låg tillgång till utbildning, men också sociala normer som pressar föräldrar att gifta bort sina barn.

Diskussion

När du redogjort för bakgrunden, dela in eleverna i mindre grupper om 4-5 personer och be deltagarna diskutera de två frågorna nedan under c:a fem minuter per fråga. Låt diskussionen flöda fritt och påverka inte samtalet. Det gör inget om det inte kommer så många förslag i deras diskussioner. Det viktiga är att deltagarna börjar reflektera över att det kan finnas flera sätt att arbeta med påverkansarbete, där vissa sätt kan fungera bättre än andra.

1. Det finns olika sätt att påverka attityder och traditioner kring könsstämpning och barnäktenskap i de länder där det är vanligt. **Hur tror ni att FN jobbar?**
2. Vänd på frågan: **Vilket vore det sämsta sättet att påverka attityder och traditioner?**

Låt grupperna snabbt presentera sina förslag/tankar. I detta steg skall helst ingen gemensam lärar-/ledarledd efterdiskussion ske. Detta sker i stället under nästa steg i en 4-hörnsövning.

4-hörnsövning

Förklara hur en 4-hörnsövning går till: Du kommer att ställa frågor med fyra alternativ. Varje alternativ får en fysisk plats i respektive hörn i rummet. Deltagarna ska ställa sig vid det alternativ (rumshörn) som känns bäst. Av de fyra alternativen är endast tre förutbestämda då alternativ fyra utgörs av ett "öppet hörn" för dem som har ett annat förslag än de tre bestämda alternativen, eller för dem som inte vet vad de tycker.

När deltagarna har ställt sig i respektive hörn ber du någon eller några från varje hörn att berätta om varför de ställt sig i just det hörnet. Som diskussionsledare bör du i detta skede undvika att argumentera med den som berättar vad den tänker och tycker. Låt i stället de från andra hörn berätta om deras alternativ. På så sätt kommer flera perspektiv in utan att du styr samtalet för mycket.

1. Ställ frågan: **Hur tycker ni att FN kan bäst bidra till att påverka attityder och traditioner kring könsstämpning i länder där det är vanligt?**
 - a. *Arbeta för påverkan genom lagändring*
 - b. *Påverka genom att sprida information och kunskap via olika mediekkanaler*
 - c. *Utbilda lokala nyckelpersoner i byar och städer såsom lärare, klanledare och domare*
 - d. *Öppet hörn*

2. Ställ frågan: **Hur tycker ni att FN kan bäst bidra till att sprida kunskap om och motverka barnnäktenskap i länder där det är vanligt?**
 - a. *Kampanjarbete på lokal nivå samt via olika sociala medier*
 - b. *Utbildning genom skolor*
 - c. *Lagförändring genom samtal med nyckelpersoner inom regeringen*
 - d. *Öppet hörn*

3. Ställ frågan: **Vad mer tycker ni att FN kan göra för att belysa flickors rättigheter och motverka både könsstypning och barnnäktenskap?**
 - a. *Skapa ett Internationellt påtryck på stater där detta förekommer*
 - b. *Engagera lokala organisationer som arbetar inom dessa frågor*
 - c. *Anordna en årlig kongress där frågor som dessa diskuteras*
 - d. *Öppet hörn*

Följ upp

Lyft att det finns olika sätt att arbeta med påverkansarbete kopplat till normer, traditioner och attityder. Berätta att förekomsten av könsstypning på landsbygden i Etiopien har minskat, genom att engagera och utbilda en bredd av lokala aktörer (såsom bybor, lärare, klanledare, och religiösa ledare) har projektet varit lyckosamt. När personer med nationell eller lokal status går ut och tar avstånd ökar legitimiteten för argument mot könsstypning.

I Afar i norra Etiopien arbetar FN:s befolkningsfond UNFPA med stöd av Svenska FN-förbundet, för att motverka kvinnlig könsstypning just genom att utbilda och engagera lokalbefolkningen genom dialoggrupper, samt utbildning för personer i ledarställning. Det går tydligt att se att detta ger ringar på vattnet och att det bidrar till en mer varaktig förändring.

Berätta gärna om Kediga och Mere som har utbildats till samtalsledare för dialoggrupper och nu arbetar aktivt för att motverka traditionen i sin hemby. Här kan du läsa mer om Mere, Kediga och andra som tagit del av projekt Flicka: <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/berattelser-fran-verkligheten/>

Fördjupning – lev dig in i olika roller

Ibland kan det vara svårt att förstå varför andra inte tycker som en själv. I denna fördjupning är syftet att öka förståelsen för hur olika livserfarenheter kan skapa vitt skilda perspektiv på en situation. Detta kan bero på faktorer som exempelvis kultur, ålder, kön och tradition.

I denna fördjupning får eleverna inta en ny roll och reflektera över hur denna kan tänkas ställa sig i 4-hörnsövningen. Detta innebär att ens egna tankar kan skilja sig från den nya rollen som en blivit tilldelad.

Dela ut karaktärer (finns på s.?) till eleverna och be dem att leva sig in i rollen de har fått. **Hur tänker denna person? Vilka livserfarenheter kan påverka personens ställning till frågorna?** Ge eleverna en kort stund att tänka sig in i de nya rollerna och ställ därefter samma frågor som i 4-hörnsövningen.

Denna gång skall eleverna svara på frågorna utifrån sin nya roll och försöka diskutera utifrån den personens perspektiv. **Precis som tidigare** ska någon från varje hörn berätta om varför de ställde sig i just det hörnet, dock kan de denna gång inleda med att beskriva sin karaktär i korthet så att resten av deltagarna får en bild av personens roll.

Följ upp – fördjupning

Efter fördjupningsövningen samlas eleverna i helklass för en kort uppföljning. Låt eleverna diskutera i helgrupp om varför det kan vara bra att försöka leva sig in i andras liv och hur det kan påverka ens egna tankesätt och hjälpa en förstå andras livssituationer. Låt diskussionen flöda fritt, alternativt utgå från dessa frågor eller liknande:

- **Hur skilde sig dina egna tankar från rollen du fick?**
- **Ställde du dig i ett annat hörn efter att du fick rollen, och varför i så fall?**
- **Fanns det likheter mellan dina tankar och din roll? Vilka?**
- **Vad var det svåraste med att försöka leva sig in i någon annans liv?**
- **Vilken betydelse har det att försöka förstå andras livssituationer för den som arbetar med påverkansarbete?**
- **Vilka var de största faktorerna som skilde dig från din nya roll? Varför och hur skilde sig dessa?**

Tips!

För vidare fördjupning om arbetet mot könsstämpning och barnäktenskap, ta del av information hos Svenska FN-förbundet, Unicef Sverige och FN:s befolkningsfond UNFPA:

- <https://fn.se/flicka/konsstypning-faq/?web=1&wdLOR=cD04DED2F-79EF-4AF1-B1D7-4322DE959CA3>
- <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/flickaprojektet-i-etiopien/>
- <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/flicka-agenda2030/>
- <https://unicef.se/fakta/barnakteskap>
- <https://www.unfpa.org/>

Karaktärer

.....

1. Du heter Kediga och är en ung kvinna från en liten by. Du kan inte läsa och skriva. När du var liten blev du könsstympad. Nu för tiden leder du kvinnliga stödgrupper för att ändra attityden mot könsstympning och barnnäktenskap.

.....

2. Du heter Hawa och är en vuxen kvinna. Du har arbetat som sjuksköterska på landsbygden i 30 år.

.....

3. Du heter Mayram och är uppvuxen på landsbygden. När du var 14 år ville dina föräldrar gifta bort dig. Du lyckades övertyga dina föräldrar om att få gå i skolan istället. Efter din utbildning kommer du ha en bra chans att få ett jobb du kan klara dig på ekonomiskt, utan att vara helt beroende av en man eller din släkt.

.....

4. Du heter Tesfay. Dina föräldrar flyttade till Sverige från Etiopien när du var liten. Nu bor du i en förort till Göteborg.

.....

5. Du heter Alamy, är 17 år gammal. Du kan varken läsa eller skriva särskilt bra. Dina föräldrar gifte bort dig mot din vilja för ett år sedan. Du är gravid.

.....

6. Du heter Aysha. För några år sedan giftes du bort mot din vilja. Du lyckades övertyga dina föräldrar och din make att du skulle få gå klart gymnasiet.

.....

7. Du är en 39 årig kvinna och arbetar för FN i Etiopien och bor i en villa i huvudstaden Addis Abeba.

.....

.....

8. Du heter William och är 20 år gammal. Dina föräldrar är båda läkare och ni bor i ett stort hus i Etiopiens näst största stad Mekele. Du bor fortfarande hemma men vill flytta hemifrån. Du är rullstolsburen.

.....

9. Kaima, 27 år. Alla i hennes familj är analfabeter men Kaima har gått i skolan. Kaima är en engagerad kvinnorrättsaktivist.

.....

10. Du är en 40 årig man och arbetar på FN i Genève. Du har aldrig varit i Etiopien. Du arbetar med globala hälsofrågor.

.....

11. Abel, 56 år. Du arbetar som tjänsteman inom Etiopiens regering. Du är intresserad av internationell politik. Du har bra relation till lokala organisationer som arbetar för främjandet av Agenda 2030.

.....

AKTION FN för jämställdhet

Filmvisning och diskussion – *Amerikas bortgifta barn*

Syfte

I flera av USA:s delstater är barnäktenskap fortfarande lagligt. I många fall missbrukas systemet som ett sätt att undgå en dom för våldtäkt. Syftet med följande uppgift är att väcka diskussion kring barnäktenskap i USA och att ge en överblick kring ett lagsystem som tillåter att detta sker.

För koppling till Lgy 11, se s. 35 ff. i detta häfte:

Koppling till Globala målen:

5.1, 5.2, 5.3

10.2

16.2, 16.3

Material

Möjlighet att visa dokumentären *Amerikas bortgifta barn* (2019) som finns här: <https://www.svtplay.se/video/25294899/amerikas-bortgifta-barn>. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling.

Tid

Dokumentären är 45 minuter lång + tid för diskussion.

Om programmet

Reportern Ellie Flynn tar oss med på en resa genom USA:s rättssystem, ett system som skapar kryphål som möjliggör att unga flickor kan giftas bort som ett sätt för män att undgå att dömas för våldtäkt. I dokumentären får vi träffa på Keri, Zion och Heather som alla tre har gift sig vid en ung ålder, de berättar om sina upplevelser och erfarenheter kring barnäktenskap. Dokumentären genomsyras av diskussioner kring religion, föräldraskap och bristfälliga rättssystem.

Instruktioner

Se dokumentären tillsammans, vid tidsbrist be eleverna att se den före lektionen. Be därefter eleverna diskutera följande frågor i mindre grupper:

- I dokumentären diskuteras bland annat varför Zions mamma var okej med att hennes dotter skulle gifta sig så pass ung. Här nämner hon att hennes religiösa övertygelse var anledningen till det. **Hur framställs och diskuteras barnäktenskap utifrån ett religiöst perspektiv i dokumentären?**

- Trots att det finns vetenskap kring att män utnyttjar rättssystemet åt sin egen fördel och säkerhet, så är det fortfarande lagligt med barnäktenskap i flera delstater.
Varför tror ni att det finns motstånd mot lagar som förbjuder barnäktenskap i USA?
- Föräldraskap skildras i dokumentären och diskuteras utifrån flera olika perspektiv.
Vilken relation verkar de olika barnen ha till sina föräldrar? Hur tror ni att det har påverkat dem?
- I dokumentären nämns lagförändring som ett sätt att motverka barnäktenskap.
Tycker ni att det finns flera sätt som inte nämns? Diskutera dessa.
- I dokumentären säger Keris nuvarande pojkvän "vad skiljer USA från länder i tredje världen" när han pratar om att barnäktenskap är ett existerande problem i USA.
Anser ni att samtalet om barnäktenskap skiljer sig åt beroende på vilken del av världen vi pratar om? Om ja, på vilket sätt? Kan det skapa en vi mot dem känsla?

Fördjupning - faktorer

På UNICEF:s faktsida om barnäktenskap framgår det att en bidragande faktor till barnäktenskap är fattigdom och att det därför är vanligare att det förekommer i medel- och låginkomstländer. USA är ett av världens rikaste länder och ändå är det ett utbrett problem.

Låt eleverna läsa på mer om barnäktenskap i USA med hjälp av länkarna nedan och därefter enskilt göra en lista över bidragande faktorer, utöver fattigdom, till att förekomsten förekommer där. Samla dem slutligen i helgrupp eller mindre grupper för att sammanställa sina listor och diskutera:

- **Hur bidrar dessa faktorer till barnäktenskap?**
- **Varför finns dessa faktorer?**
- <https://www.unicefusa.org/stories/fight-continues-end-child-marriage-us/38893>
- <https://unicef.se/fakta/barnaktenskap>
- https://www.equalitynow.org/learn_more_child_marriage_us/
- <https://www.svt.se/special/maria-gifte-sig-nar-hon-var-16/#:~:text=I%20USA%20%C3%A4r%20barn%C3%A4ktenskap%20lagligt,fjol%2C%20Delaware%20och%20New%20Jersey.>

AKTION FN för jämställdhet

TEDx Talks and discussion – *A survivor's plea to end child marriage*

Purpose

Child marriage is not only linked to a specific geographical area. To shed light on and successfully fight child marriage, it is important to understand that it takes place globally, in the UK as well as in Nepal. The purpose of the following task is to gain an insight into how destructive child marriage is and what lifelong consequences it can entail.

Linked to Lgy 11 (see p. 35 ff. in this booklet).
and SDG-goals:

5.1, 5.2, 5.3

10.3

16.1, 16.2, 16.3

Material

Take part of the TEDx Talks *A survivor's plea to end child marriage* (2020) here:
<https://www.youtube.com/watch?v=GkH0jZPLB5M>

Time

The TEDx Talks session is 19 minutes + time for discussion and in-depth questions.

About the documentary

Payzee Mahmood tells a moving life story about child marriage and injustice that takes place in Britain. As a young girl, Payzee was mutilated as a way to preserve family honour. Even at a young age, Payzee was introduced to the very concept of honour - something that has come to influence and shape Payzee's life. When her older sister escaped from the family, they began to receive threats from the community to which they belonged and the family's honour was negatively affected. As a way of trying to regain and preserve a certain honour among the community, Payzee Mahmood fell victim to child marriage.

Instructions

Divide the class into small groups after the showing and let them discuss the questions below. After they've done so, let each group present their thoughts in front of the class.

1. What do you think of the reactions from different parts of society to Payzee's situation? Could anyone have done more?

2. What do you think Payzee means when she says that it was important to preserve the family's honour? What does this mean for the family and what does honour mean in this context?
3. Discuss the importance of owning your narrative and being offered a platform to share your experiences. What do you think it means for Payzee to share her story and how can it inspire others?
4. Why do you think the audience applauds on certain occasions and how do you think Payzee feels about it? Discuss other ways to show support to people that have been through horrible experiences.
5. Are platforms such as TED Talks a good way to inform and highlight human rights violations? What are the pros and cons?

In-depth questions

Let the students either discuss or write down their reflections on the following questions:

- Read about child marriage in the UK and discuss what is being done to counteract it.
 - What resistance is there?
 - How does civil society act?
 - Do you think there is more to do?
- Find 1-2 news articles that cover and discuss child marriage in the UK. Discuss how the girls affected are portrayed:
 - Who controls the narrative?
 - How are the different actors portrayed?

Further information and in-depth study of the subject

- <https://kvinnatillkvinna.se/var-ar-barnaktenskap-tillatet/>
- <https://sverigesradio.se/artikel/storbritannien-skarper-lagar-kring-barnaktenskap>
- <https://www.gov.uk/government/statistics/forced-marriage-unit-statistics-2020/forced-marriage-unit-statistics-2020>
- <https://www.gov.uk/stop-forced-marriage>

AKTION FN för jämställdhet

Filmvisning och diskussion – *Slalom*

Syfte

Att utifrån långfilmen *Slalom* få diskutera och reflektera över sexuella gränser, gråzoner, maktmissbruk och ungas beroendeställning, samt hur unga kan medvetandegöras om sina rättigheter och självklara rätt till sina kroppar.

För koppling till Lgy 11, se s. 35 ff. i detta häfte.

Koppling till Globala mål:

5.1, 5.2

Till dig som lärare

Filmen *Slalom* är en gripande film och innehåller scener som kan uppfattas som obehagliga. Vi rekommenderar att du ser filmen själv innan du visar den för dina elever för att därefter kunna ta ställning till hur du vill utforma undervisningen med tanke på de elever du har i ditt klassrum.

Informera om:

- På 1177:s hemsida finns information om våldtäkt, sexuella övergrepp och andra sexualbrott. Där finns bland annat en lista på organisationer som erbjuder stöd för dig eller någon du känner. Länk till hemsidan: <https://www.1177.se/Stockholm/liv--halsa/vald-overgrepp-och-sexuella-trakasserier/valdtakt-sexuella-overgrepp-och-andra-sexualbrott/>
- Vid misstanke om akut fara, ring 112.
- Kvinnofridslinjen finns för dig eller om någon du känner far illa eller behöver stöd. Du når dem på deras hemsida <https://kvinnofridslinjen.se/sv/> eller dygnet runt på telefonnummer 020-505050.
- BRIS, här kan du upp till 18 år prata med en kurator, eller prata med andra unga i Forum. Du kan också läsa, kolla in filmer och lyssna på poddar om viktiga ämnen: <https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu/>

Material

Möjlighet att visa filmen *Slalom* som finns på portalen, lösenord *indien*. Observera att instruktionerna för filmvisning har ändrats. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling.

Diskussions/reflektionsfrågorna är ett urval från Filminstitutets filmhandledning till filmen. Se handledningen i sin helhet här: <https://www.filminstitutet.se/globalassets/2.-fa-kunskap-om-film/filmpedagogik/filmhandledningar/filmhandledningar-pdf/Slalom.pdf>

Om filmen

Slalom handlar om femtonåriga Lyz som har antagits till en prestigefylld utbildning på ett gymnasium för blivande professionella utförsåkare. Filmen beskriver den nära och speciella relationen mellan en ung person och en vuxen tränare. En relation som inledningsvis binds samman genom ett gemensamt mål men också av ett rent fysiskt samarbete som gradvis övergår i utnyttjande och sexuella övergrepp.

Tid

Filmen är 92 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. **Vid ont om tid:** ge eleverna i uppdrag att se filmen innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Se filmen tillsammans. Låt därefter eleverna diskutera följande frågor i mindre grupper. Alternativt, be dem reflektera individuellt över en eller flera av frågorna i en skriftlig uppgift:

- Genom små steg närmar sig Fred Lyz fysiskt tills han överträder gränsen och begår en rad sexuella övergrepp.
 - I vilka situationer är Lyz särskilt utsatt?
- Efter övergreppet i gymmet möter vi en skärrad och skakad Lyz ensam i omklädningsrummet. Men när hon passerar Fred utanför precis efteråt visar hon en nästan oberörd min.
 - Hur tolkar ni hennes reaktioner?
 - Diskutera om hennes kyla i den scenen är ett sätt att försöka överta makten över sin situation? Lyckas hon?
 - Hur reagerar Fred?
 - Vilka farhågor har hon för sin karriär?
- Kan Lyz reaktion på övergreppet i gymmet handla om rädsla? Se [denna film om Frozen Fright](#) och diskutera:
 - Hur kan det kännas om man varit med om ett övergrepp och drabbats av frozen fright?
 - Vilka föreställningar finns kring den som utsätts för våldtäkt eller andra övergrepp?
 - Skiljer det sig åt om den utsatta är en kille eller tjej?

- Filmens regissör Charlène Favier har sagt att hon avsiktligt har skapat en viss tvetydighet kring Lyz känslor för Fred. Att hennes känslor för honom är komplexa och svårförklarade. I en kort scen ser vi henne betrakta Fred naken i duschen.
 - Varför tror ni den scenen vill säga?
 - På vilket sätt kan det vara svårt för den som blir utsatt att själv inse att gränser har passerats?
 - På vilket sätt har han även ett positivt inflytande på henne?
 - Hur komplicerar filmen bilden av en förövare, och relationen mellan offer och gärningsperson?
- - Vi gjorde det, säger Fred när Lyz vinner den sista tävlingen.
 - Hur ser maktbalansen ut i deras relation?
 - Hur framställs Fred? Vad får vi reda på om hans bakgrund?
 - Hur skildrar filmen den delikata balansgången mellan engagemang och emotionellt utnyttjande?
 - Vad anser Fred är det som förenar de två?
- Justine är Lyz vän och den som tidigt varnar henne för Fred.
 - Hur ser deras vänskap ut, och hur utvecklas den under filmens gång?
 - Vad upplever ni att hennes varning handlar om?
- Fred är den enda vuxna person som Lyz möter dagligen under tiden på skolan.
 - Vilka övriga vuxna finns i Lyz liv?
 - Vilket ansvar har de för det som händer Lyz?

Fördjupningsuppgift - Kvinnokonventionen

Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW), är en av FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. Den antogs av FN:s generalförsamling 1979 och över 90 % av FN:s medlemsstater, däribland Sverige, har förbundit sig att följa den. Studera FN:s kvinnokonvention här: <http://www.unwomen.se/wp-content/uploads/2016/03/Kvinnokonventionen.pdf>

Kvinnokonventionen är en förpliktelse för de stater som ratificerat den (förbundit sig rättsligt till konventionen). Därför finns ett övervakningsorgan inom FN, Kvinnokommittén (Committee on the Elimination of Discrimination against Women), som granskar om staterna uppfyller sina åtaganden. Vart fjärde år ska medlemsstaterna lämna in en rapport om hur de levt upp till konventionens artiklar och redovisa de åtgärder som vidtagits för att genomföra den. I september 2014 lämnade den svenska regeringen sin senaste rapport (nr 8 & 9) och i februari 2016 ägde kommitténs förhör av Sverige rum i Genève.

Vid sidan av Sveriges officiella rapportering genomför den svenska kvinnorörelsen skuggrapporter för att ur sitt perspektiv återge verkligheten för kvinnor i Sverige. Den ger

en överblick av hur Sverige brister i sitt jämställdhetsarbete och vilka handlingsstrategier som krävs för ökad jämställdhet. Syftet med skuggrapporten är att driva krav på förbättringar gentemot politiker och beslutsfattande.

1998 bildades CEDAW-nätverket. Nätverket samordnas av Sveriges Kvinnolobby och består av ett tjugotal organisationer som tillsammans arbetar med att sammanställa skuggrapporterna.

I mars 2016 kom CEDAW-kommitténs rekommendationer på åtgärder till Sverige³. Dessa skulle ha genomförts innan år 2020. Vissa åtgärder anser kommittén är särskilt brådskande. 2018 skulle den svenska regeringen rapportera vad de gjort för kvinnors rättigheter inom asyl- och migrationspolitiken och för att stoppa mäns våld mot kvinnor. För att hjälpa regeringen att genomföra FN:s rekommendationer tog Sveriges Kvinnolobby fram en Att göra-lista med 36 åtgärder för kvinnors rättigheter. Se listan här:

<http://sverigeskvinnolobby.se/wp-content/uploads/2016/06/Att-g%C3%B6ra-pdf.pdf>

Låt eleverna ta del av kvinnokonventionen och Sveriges Kvinnolobbys åtgärdslista för kvinnors rättigheter.

Alternativ 1: Dela upp dem i mindre grupper be dem diskutera följande frågor:

- **Vilka åtgärder är kopplade till den problematik som Lyz upplever i filmen *Slalom*?**
- **Har du/ni andra förslag på åtgärder? Vilka?**
- **Är det några åtgärder du/ni tycker är onödiga eller som inte känns verkningsfulla? Varför?**

Alternativ 2: Be eleverna skriva en kort **argumenterande text** på ett A4 om Kvinnokonventionen kopplad till kroppslig integritet. Exempel på ingångar:

Världens länder bör agera för att...

Kroppslig integritet bör uppmärksammas för att...

Unga/vuxna/regeringschefer/företag/organisationer/sportklubbar har ett ansvar...

Texten ska innefatta en beskrivning av Kvinnokonventionen. Till hjälp finns informationen i länkarna ovan, samt UNFPA:s grafik och film om kroppslig integritet:

<https://www.unfpa.org/sowp-2021/autonomy>

³ https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/slutsatser-avseende-sveriges-kombinerade-attonde-och-nionde-periodiska-rapport_cedaw.pdf

AKTION FN för jämställdhet

Globala målen i videoklipp

Syfte

Agenda 2030 är ett framåtsträvande åtagande som syftar på att belysa 17 mål och hur dessa kan nås för att skapa en hållbar utveckling. Syftet med följande uppgift är att skapa en medvetenhet om hur delar av dessa mål kan uppnås genom lokalt engagemang. Många lokala engagemang runt om i världen kan bidra till en ökad utveckling nationellt och globalt.

För koppling till Lgy 11, se s. 35 ff. i detta häfte.

Material

Ta del av videoklippen här:

<https://www.standup4humanrights.org/i-stand-with-her/en/index.html> .

Länk till de globala målen: <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/> .

Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling.

Om videoklippen

Runt om i världen pågår en ständig kamp och arbete för kvinnors rättigheter. I flera samhällen är kvinnor fortfarande marginaliserade, åsidosatta och bortglömda. Under corona-pandemin har dessa problem blivit synligare. Videoklippen togs fram av kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter inför internationella kvinnodagen 2021 för att synliggöra kvinnor som dagligen engagerar sig för att uppnå en rättvisare värld.

Instruktioner

Börja med att visa det första klippet "Believe in yourself" som en introduktion.

Längre ner på sidan finns fem individuella klipp. Dela upp eleverna i fem grupper, låt grupperna se var sin film och besvara frågorna. Uppmuntra gärna eleverna att även sätta sig in i delmålen för att på ett så tydligt sätt som möjligt kunna beskriva kopplingen mellan målen och videoklippen.

Se därefter de fem klipp i helklass och låt varje grupp berätta vad de kommit fram till efter respektive klipp. Som avslutning finns fördjupningsfrågor som diskuterar klipp mer generellt. Dessa går att diskutera i helklass alternativt mindre grupper.

Diskussionsfrågor

Mitzi Tan

- Vilka globala mål och delmål går att koppla till klippet?

- Vad hoppas Mitzi Tan ska förändras efter covid?

Cleo Kambugu

- Vilka globala mål och delmål går att koppla till klippet?
- Vilka förändringar måste ske enligt Cleo Kambugu?
- Vad tror ni Cleo Kambugu menar när hon säger att "how they choose to express themselves stops being a matter of public discussion but one of personal agency" när hon pratar om kvinnors kroppsliga integritet.

Editar Ochieng

- Vilka globala mål och delmål går att koppla till klippet?
- "Even when one woman is affected with violence, it is a cost to many women." Vad tror ni Editar Ochieng menar med det?

Amina Bouayach

- Vilka globala mål samt delmål går att koppla till klippet?
- Amina Bouayach berättar att pandemin har förändrat vår inställning till mänskliga rättigheter. Diskutera om ni tycker att vår inställning har förändrats och i så fall hur? Har du själv exempelvis börjat engagera dig mer? Alternativt lärt dig om orättvisor du inte visste fanns innan?

Maria de Luz

- Vilka globala mål samt delmål går att koppla till klippet?
- Hur tror ni att det engagemang som Maria De Luz har kan inspirera andra?

Fördjupningsfrågor

Trots att alla klipp skildrar olika individer från skilda delar av världen så kan en fortfarande finna att de har mycket gemensamt. **Vilka likheter kan ni finna mellan de olika klippet? Kan något av de globala målen eller delmålen knytas an till samtliga klipp?**

Varje klipp visar på att det krävs en stark gemenskap för att förändring ska ske, då kränkningar av kvinnors rättigheter är utbrett. **Vilket är det bästa sättet enligt er, att skapa en global gemenskap som kämpar för kvinnors rättigheter? Vilken roll har sociala medier, filmer, ideella organisationer?** Kom gärna på egna exempel.

Dessa klipp är framtagna som ett sätt att hylla kvinnors arbete under pandemin samt att diskutera möjligheterna för en bättre värld efter att pandemin är över. Diskutera den värld som ni hade velat se efter pandemin. **Vilka förändringar vill ni se?**

AKTION FN för jämställdhet

Tips på utbildningsmaterial: Grundkurs i kvinnors rättigheter

I samband med årets Aktion FN för jämställdhet vill vi passa på att tipsa om det pedagogiska materialet som Sveriges Kvinnolobby, Kvinderaadet, Danmark och Kvenréttindafélag Íslands har tagit fram.

Syfte

I såväl Sverige som resten av världen kränks kvinnors och flickors rättigheter och även om vi har kommit långt i våra nordiska länder är vi långt ifrån jämställda. Materialet syftar till att öka kunskapen om kvinnors rättigheter och inspirera till ökat engagemang för kvinnors och flickors livsvillkor.

Idag råder stor okunskap om FN:s Kvinnokonvention och Handlingsplan för kvinnors rättigheter. Jämfört med till exempel FN:s Barnkonvention så är Kvinnokonventionen fortfarande okänd. Det vill detta material råda bot på. Genom att öka kunskapen om vilka rättigheter kvinnor har och undersöka hur livsvillkoren faktiskt ser ut kan vi gemensamt göra samhället mer jämställt. Vi hoppas att materialet ska bidra till ökad kunskap, diskussioner och engagemang.

För koppling till Lgy 11, se s. 35 ff. i detta häfte.

Material

Här finns utbildningsmaterial för gymnasiet: <http://kvinnorsrattigheter.org/>

AKTION FN för jämställdhet

Om sexuellt våld i krig och konflikt – två tips för klassrummet

Sexuellt våld förekommer i krig och konflikter världen över. Människor i alla åldrar utsätts för våldtäkter, sexuell tortyr och tvingas in i prostitution och tvångsäktenskap. Överlevare lämnas med livslånga skador, trauman och stigmat - medan många förövare går ostraffade. Här presenteras några tips på pedagogiska material kring detta tema.

Tips 1: Musikhjälpen 2019 – Sex är inte ett vapen

Vi vill återigen tipsa om det pedagogiska materialet för gymnasiet som Sveriges Radio, SVT, Radiohjälpen och UR gjorde inför 2019-års upplaga av Musikhjälpen och finns på Sveriges Radios hemsida:

<https://sverigesradio.se/Diverse/AppData/Isidor/Files/3946/06f1bbbd-9ba8-43c5-808e-606a6f4b8deb.pdf>.

Som alltid när en arbetar med ett ämne som väcker starka känslor är det bra att vara väl förberedd på de tankar, frågor och reaktioner som kan komma upp till ytan. Det kan finnas elever i gruppen som har egna erfarenheter av olika utsatta situationer. Då är det extra viktigt att gå varsamt fram. Titta på programmen innan eleverna tar del av dem; de innehåller starka bilder och berättelser. Du känner din grupp bäst och vet hur du ska gå tillväga och hur du ska använda materialet på bästa sätt.

Tips 2: Nobelprislektionen – Fredspriset 2018

Detta material från Nobel Prize Museum introducerar människorättsförfvararna Nadia Murad och Denis Mukwege, som belönades med Nobels fredspris 2018 "för deras ansträngningar att få slut på användandet av sexuellt våld som ett vapen i krig och väpnade konflikter". Materialet finns på svenska och engelska:

<https://nobelprizemuseum.se/fredspriset-2018/>

<https://www.nobelprize.org/peace-2018-nobel-prize-lessons/>

För fördjupning om Murads och Mukweges arbete, se även

- <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/2018/ceremony-speech/>
- Kort film från UN Human Rights om människorättsförfvararen Nadia Murad <https://www.youtube.com/watch?v=N58LVWJnpBg>
- Kort film från UN Human Rights om människorättsförfvararen Denis Mukwege <https://www.youtube.com/watch?v=q6LmvvPluZg>
- Artikel om UNFPA:s arbetet i Demokratiska Republiken Kongo med att hjälpa kvinnor som utsatts för sexuellt våld att återerövra sin kroppsliga integritet: <https://www.unfpa.org/news/helping-women-and-girls-claim-their-bodily-autonomy-democratic-republic-congo>

AKTION FN jämställdhet – läromaterial

Läromaterial på Portalen för FN-skolor, AKTION FN för jämställdhet www.fn.se/portalen
lösenord: *indien*

- AKTION FN för mänskliga rättigheter – läromaterial (detta häfte).
- Två PowerPoints om FN:s arbete med jämställdhet, med talarmanus och diskussionsfrågor.

Övriga digitala källor för fördjupning och fortbildning

- Globalis.se: <https://www.globalis.se/>
- FN:s utvecklingsprogram, UNDP: <http://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
- FN:s befolkningsfond, UNFPA: <http://www.unfpa.org/>
- UN Women om att stoppa våld mot kvinnor: <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women>
- UN Women Sverige: <https://www.unwomen.se/>
- FN-förbundets hemsida: <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/global-situation/sexuell-och-reproduktiv-halsa/>
- FN:s befolkningsfond om barnäktenskap: <http://www.unfpa.org/news/new-study-finds-child-marriage-rising-among-most-vulnerable-syrian-refugees>
- Sveriges Kvinnolobbys skolmaterial om kvinnors rättigheter: <http://kvinnorsrattigheter.org/>
- Historietidningen Historiskan: www.historiskan.se
- Hedersförtryck.se: <http://www.hedersfortryck.se/yrkesverksamma/skolan/>
- Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK): <https://www.nck.uu.se/>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Mänskliga rättigheter – när de mänskliga rättigheterna kränks* (arbetsblad och lärarhandledning finns): <https://urskola.se/Produkter/205456-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-nar-de-manskliga-rattigheterna-kranks>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/207527-Perspektiv-pa-varlden-syntolkat-Jamstalldhet>
- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *En mätbar jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/186457-UR-Samtiden-Jamstalldhet-2-0-En-matbar-jamstalldhet>
- UR Skola – UR Samtiden – Fokus Jämställdhet: *Heder som maktmedel*: <https://urskola.se/Produkter/208845-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Heder-som-maktmedel>

- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *Inte bara kvinnor och män*: <https://urskola.se/Produkter/186459-UR-Samtiden-Jamstallldhet-2-0-Inte-bara-kvinnor-och-man>
- UR Skola – UR Samtiden – Metoo – Vad kan skolan göra? *Machofabriken - normkritik för unga*: <https://urskola.se/Produkter/205211-UR-Samtiden-Metoo-Vad-kan-skolan-gora-Machofabriken-normkritik-for-unga>
- UR Skola - UR Samtiden - Nordiskt forum 2014: *Mångfald inom förändringens islam*: <https://urskola.se/Produkter/184573-UR-Samtiden-Nordiskt-forum-2014-Mangfald-inom-forandringens-islam>
- UR Skola - UR Samtiden - Mäns våld - hur kan vi minska det? *Det är en mansfråga*: <https://urskola.se/Produkter/193531-UR-Samtiden-Mans-vald-hur-kan-vi-minska-det-Det-ar-en-mansfraga>
- FN:s sida över vilka länder som anslutit sig till vilka konventioner. OHCHR Status of ratification interactive dashboard: <http://indicators.ohchr.org/>
- FN FAKTA om Människorättsläget i Sverige granskas av MR-rådet (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/12/Vardlshorisont-nr-4-2019-MR-i-Sverige.pdf>
- FN FAKTA om Krafttag behövs om målen ska nås (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/10/3-19-Globala-m%C3%A5len-s%C3%A5-g%C3%A5r-det.pdf>
- FN FAKTA om Kommittéer granskar staternas MR-arbete (2018): <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/09/3-18-FNs-overvakning-av-manskliga-rattigheter.pdf>
- FN FAKTA om Många faror för flickor i konflikt (2018): <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/Faktablad-om-Flickor-i-konflikt-2018.pdf>
- FN FAKTA om Ständig kamp för att förverkliga människans rättigheter (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/4-17-FNs-arbete-med-m%C3%A4nskliga-r%C3%A4ttigheter.pdf>
- FN FAKTA om FN i korthet (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/3-15-nytryck-2017.pdf>
- FN FAKTA om Agenda 2030 (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/Faktablad-nytryck-2017-digital.pdf>
- FN FAKTA om Sveriges stöd till FN (2016): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/3-16-Sveriges-st%C3%B6d-till-FN.pdf>
- FN FAKTA om Flickor i världen (2015): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-1-15-Flickor-i-v%C3%A4rlden.pdf>

AKTION FN för jämställdhet - koppling till Lgy 11 och 42 kursers centrala innehåll

Förskolans och skolans värdegrund:

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/stodmaterial/2013/forskolans-och-skolans-vardegrund---forhallningssatt-verktyg-och-metoder>

Exempel på nyckelord: *Diskriminering, feminism(er), identitet, ideologi, jämställdhet, jämlikhet, kön, genus, makt, norm, struktur, sexualitet, hälsa, utbildning, våld, klass, ålder, intersektionalitet.*

Barnhälsovård

- Barns hälsa och välbefinnande.
- Sambanden mellan levnadsvanor, livsvillkor samt barns hälsa och välbefinnande.
- FN:s konvention om barnets rättigheter.

Barns lärande och växande

- Barns olika uppväxtmiljöer och levnadsvillkor och hur samhällsförändringar har påverkat detta.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, funktionsnedsättningar och fritid påverkar barns levnadsvillkor.

Biologi 2

- Samband mellan levnadsförhållanden, hälsa och sjukdom. Etik i medicinska frågor.
- Vad som händer i kroppen under menstruation, förälskelse, sex och graviditet. Hur sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter kan förebyggas.
- Frågor om religion, etik och hållbar utveckling kopplade till biologins olika arbetsätt och verksamhetsområden.

Engelska 5

- Ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella områden; händelser och händelseförlopp; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; relationer och etiska frågor.
- Levnadsvillkor, attityder, värderingar och traditioner samt sociala, politiska och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Engelska språkets utbredning och ställning i världen.
- Talat språk, även med viss social och dialektal färgning, och texter som är instruerande, berättande, sammanfattande, förklarande, diskuterande, rapportering och argumenterande, även via film och andra medier.
- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, även i mer formella

sammanhang, där eleverna instruerar, berättar, sammanfattar, förklarar, kommenterar, värderar, motiverar sina åsikter, diskuterar och argumenterar.

- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetslivet.
- Bearbetning av egna och andras muntliga och skriftliga framställningar för att variera, tydliggöra och precisera samt för att skapa struktur och anpassa till syftet och situationen. I detta ingår användning av ord och fraser som tydliggör orsakssammanhang och tidsaspekter.

Etik och människans livsvillkor

- Olika kulturer, deras uttryckssätt och kulturmönster samt kulturens betydelse för människors värderingar.
- Kulturers och livsåskådningars påverkan på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, livskvalitet, behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Hur sociala skillnader och generationsskillnader samt genusaspekter som rör till exempel rättvisa, sexualitet, normer och avvikelser, påverkar kommunikation med och bemötande av patienter och brukare.

Etnicitet och kulturmöten

- Svenska kulturer och kulturmöten i ett globaliserat och mångkulturellt samhälle.
- Innebörden i begreppen kultur, etnicitet, nationalitet och religion.

Friskvård och hälsa

- Människors livsvillkor och hälsoeffekter ur psykosociala, socioekonomiska, kulturella, historiska och internationella aspekter samt genus- och miljöaspekter.

Geografi 1

- Befolkningsutveckling, befolkningsfördelning och rumslig förändring. Urbanisering samt städers framväxt, funktion, struktur och miljöpåverkan. Betydelsen av migration, utbildning, miljöförändring, försörjningsstrategier, reproduktiv hälsa och familjeplanering sett ur olika perspektiv, till exempel kön, sexualitet, etnicitet och socioekonomiska förhållanden.

Historia 1a1

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Historia 1a2

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 1b

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 2a

- Tematiska fördjupningar när det gäller historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde, moderna mediers framväxt samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

- Fördjupning inom valt kunskapsområde. Exempel på kunskapsområden kan vara arkeologi, EU, freds- och konfliktfrågor, globala utvecklings- och rättvisefrågor, interkulturell kommunikation, kriminologi, litteratur på olika språk, lokala eller regionala studier, mediekommunikation, miljöhistoria samt tolkning och översättning. Samband mellan kunskapsområdet och omvärlden.

Hälsopedagogik

- Människors hälsa, hälsorelaterade levnadsvanor och olika hälsoeffekter ur ett miljöperspektiv, historiskt perspektiv och internationellt perspektiv samt ur sociala och kulturella aspekter.

Internationella relationer

- Olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.
- Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.

Internationellt arbete

- Vård och omsorg i olika länder och hur kulturer påverkar synen på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, medicinsk behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Normer och värderingar inom vård och omsorg i olika länder.
- Etiska riktlinjer som är centrala för vård- och omsorgsarbete i olika länder samt värdekonflikter.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Det egna förhållningssättet och den egna rollen i mötet med patienter och brukare samt med olika länders vård- och omsorgsstruktur.

Kultur och idéhistoria

- Villkoren för konstnärlig verksamhet, hur de skiftat över tid och i olika miljöer samt vilken roll genus och annan grupptillhörighet har spelat i sammanhanget.

Litteratur

- Fördjupad tolkning av skönlitterära verk med utgångspunkt i ett perspektiv som eleverna väljer, till exempel postkolonialt, feministiskt eller komparativt perspektiv.

Människors miljöer

- Människors olika levnadsmiljöer och levnadsvillkor.
- Hur människor påverkas av, samt själva medverkar till, skapandet av de kulturer och samhällen de lever i.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, familj, generation, funktionsnedsättningar, arbete och fritid påverkar människors levnadsvillkor.
- Demokratisk värdegrund och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.
- Innebörden av integration, segregation, likabehandling och diskriminering.

Naturkunskap 1a1

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Naturkunskap 1b

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.
- Naturvetenskapliga aspekter på, reflektion över och diskussion om normer, rörande människans sexualitet, lust, relationer och sexuella hälsa.

Politik och hållbar utveckling

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Intresseorganisationer inom området hållbar utveckling, deras arbete och påverkan på den politiska agendan från lokal till global nivå.
- Etiska värderingar och överväganden i samband med politiska beslut.

Psykologi 1

- Socialpsykologi och dess tillämpningar: hur människan påverkas och formas tillsammans med andra utifrån de grupper och organisationer hon eller han tillhör.
- Psykisk hälsa och ohälsa med betoning på stress och stresshantering samt kriser och krishantering.

Psykologi 2a

- Personlighetspsykologi och dess tillämpningar: hur individen beskrivs utifrån sina egenskaper och hur dessa påverkar individens beteende, känslor och tankar.
- Utvecklingspsykologi och dess tillämpningar: hur människan utvecklas genom livet i samspel mellan arv och miljö.
- Mediers, livsstilar och kulturs påverkan på mänskliga beteenden, känslor och tankar.

Psykologi 2b

- Fördjupning i några psykologiska perspektiv, till exempel kognitionspsykologi, biologisk psykologi, socialpsykologi, personlighetspsykologi, utvecklingspsykologi eller klinisk psykologi.
- Psykologiska tillämpningsområden som är relevanta för elevernas utbildning, till exempel idrottspsykologi, ekonomisk psykologi, kulturorienterad psykologi, trafikpsykologi, teknisk psykologi, arbets- och organisationspsykologi, miljöpsykologi, rättspsykologi, genusrelaterad psykologi, ekologisk psykologi, kundpsykologi, mediepsykologi, familjepsykologi och pedagogisk psykologi.

Religionskunskap 1

- Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.

Rätten och samhället

- Konstitutionell rätt: Sveriges grundlagar med särskild betoning på offentlighetsprincipen och skyddet för mänskliga fri- och rättigheter.
- Internationell rätt: Europarätt inklusive EU-rätt samt det internationella skyddet för mänskliga rättigheter.
- Sambandet mellan etik och moral i samhället, lagstiftning och tolkning av lagar.

Samhällskunskap 1a1

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Samhällskunskap 1a2

- Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka.

Samhällskunskap 1b

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller. Möjligheter och utmaningar med digitaliseringen när de gäller frågor om demokrati och politik. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.

Samhällskunskap 2

- Nationalekonomiska teoriers framväxt och genomslagskraft utifrån historiska villkor och motsättningar, till exempel merkantilism, ekonomisk liberalism, marxism, keynesianism och monetarism. Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, digitalisering, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.

Samhällskunskap 3

- Globalisering och dess betydelse utifrån ett demokratiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv samt för individer, grupper och nationer. Analys av utmaningar som individen, nationen och jorden står inför i en globaliserad värld.

Skrivande

- Skriftlig framställning av olika slags texter, med fokus på informerande, berättande och argumenterande journalistiska texter, och av skönlitterära texter av olika slag.
- Den retoriska arbetsprocessen, dvs. hur man på ett strukturerat och metodiskt sätt planerar och genomför skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation.
- Skriftlig framställning av längre text alternativt några kortare texter, som kan vara av skönlitterär eller icke-skönlitterär karaktär.
- Berättande i texter som har som syfte att informera, utreda, övertyga och underhålla.
- Textuppbyggnad, sammanhang i text, textmönster och språk i såväl skönlitteratur som i andra typer av texter.

Socialpedagogik

- Utanförskapets problematik på grund av människors livssituationer samt hur dessa påverkas av sociala, kulturella, kognitiva, fysiska och psykiska begränsningar.
- Samhällsutvecklingens påverkan, och olika synsätt genom historien, på verksamheter inom vård och omsorg utifrån till exempel klass, kön och etnicitet.
- Livsvillkor och möjlighet till utveckling för personer som är i behov av stöd och service från samhället.

Socialt arbete

- Offentliga, frivilliga och privata sociala verksamheter, deras organisationer, innehåll och ideologier samt roller i samhället.

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Innebörden av integritet, social kontroll, segregering och marginalisering.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Svenska 1

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

Svenska 2

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.
- Uppbyggnad, språk och stil i olika typer av texter samt referat och kritisk granskning av texter. Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Normer och stildrag som hör till dessa texttyper. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

Svenska 3

- Muntlig framställning med fördjupad tillämpning av den retoriska arbetsprocessen som stöd i planering och utförande samt som redskap för analys. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.
- Läsning av och arbete med texter, vilket inkluderar strukturering, sovring, sammanställning, sammanfattning och källkritisk granskning.

Svenska som andraspråk 1

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal och diskussioner. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till ämne, syfte, situation och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.
- Skriftlig framställning av texter för kommunikation och reflektion. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt berättande, beskrivande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor. Frågor om upphovsrätt och integritet vid digital publicering.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Svenska som andraspråk 2

- Muntliga utredande och argumenterande presentationer i och inför en grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och presentationer. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument

används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument.

- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt utredande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Svenska som andraspråk 3

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner, debatter och föredrag. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Disposition, språkliga drag och retoriska grepp i olika typer av muntlig framställning.
- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag. Referat- och citatteknik samt grundläggande kunskaper i källkritik.
- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter av olika slag, med tonvikt på att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska större textmängder, samt diskutera dispositionen, språket och stilen i texter av vetenskaplig karaktär.